

Runas un valodas attīstību ietekmējošie faktori

Rēzeknes sākumskolas skolotāja - logopēde Sandra Gaveika

10.04.2024.

Runas un valodas attīstība ir daudzpusīgs process, ko ietekmē dažādi faktori

- attīstīta dzirde,
- kognitīvās prasmes,
- sociālā mijiedarbība,
- motorās prasmes,
 - vides faktori

Dzirde

- Attīstīta dzirde ir ārkārtīgi svarīga normālai runas un valodas attīstībai. Bērni ar normālu dzirdi **uztver apkārtējās vides skaņas, dzird valodu sev apkārt un no tā mācās.**
- Dzirde mums ir ļoti nozīmīga **lasītprasmes, rakstītprasmes apguvē.**
- Fonemātisko dzirdes prasmi var attīstīt ar dažādiem **vingrinājumiem.**
- <https://www.youtube.com/watch?v=28ubExtyid4>

Kognitīvās prasmes

- Arī kognitīvās spējas ir būtiskas runas un valodas attīstībā. Pāris no tām ir: [uzmanība un atmiņa](#).
- Spēja noturēt uzmanību un paturēt informāciju atmiņā ļauj bērniem koncentrēties uz noteikto stimulu, apstrādāt to un saglabāt turpmākai lietošanai.
- Šīs prasmes ir ļoti svarīgas, gan lai [sekotu instrukcijām](#), [izprastu otra teikto](#) un [iegūtu jaunas zināšanas](#), [paplašinātu vārdu krājumu](#).
- <https://maciunmacies.valoda.lv/>

Sociālā mijiedarbība

- Valodu lielā mērā izmantojam saziņai un attiecību veidošanai.
- Bērni apgūst valodu, sazinoties ar vecākiem, brāļiem un māsām, vienaudžiem un citiem aprūpētājiem.
- Pozitīva un atbalstoša sociālā vide veicina valodas attīstību.

Motorās prasmes

- Kā lielās, tā smalkās motorās prasmes ir saistītas ar runas un valodas attīstību.
- Skaidrai un saprotamai izrunai nepieciešama runas veidošanā iesaistīto muskuļu saskaņota darbība un kontrole.
- Smalkajām motoriskajām prasmēm, piemēram, roku un acu koordinācijai un pirkstu veiklībai, ir nozīme arī tādās aktivitātēs kā rakstīšana, zīmēšana.
- <https://www.youtube.com/watch?v=yR6TmNIVqic>

Satvēriens rakstot ar rakstāmpiederumu

Satvēriens dažādos vecumos

ZĪMUĻA SATVĒRIENS

12 mēneši –
2 gadi

- Palmārs supinācijas satvēriens.
- Zīmulis tiek satverts dūrē, ar visu plaukstu. Kustība iet no pleca, roka un plauksta kustās kā viens vesels.
- Tiek zīmēti punktu, ieloku, loku kricelējumi.

2 - 3 gadi

- Digitāls pronācijas satvēriens.
- Zīmuli tur visi pirksti, plauksta ir pagriezta pronācijā.
- Pārsvarā kustība iet no elkoņa.
- Tiek zīmēti apļu kricelējumi, horizontālas un vertikālas līnijas.

3 - 4 gadi

- Satvēriens ar pirkstu galiem.
- Rakstāmrīks tiek turēts ar četriem pirkstiem.
- Zīmēšanas kustība iet no plauksta locītavas, roka un pirksti kustās kā viens vesels.
- Tiek zīmēti apļi.

4 - 6 gadi

- Statiskais trīspirkstu satvēriens.
- Trīspirkstu satvēriens, kur īkšķis, rādītājpirksts un vidējais pirksts kustās kā viens vesels.
- Tiek kopēts krusts, aplis, četrstūris, krāsains aplis, zīmē cilvēku ar galvu, rokām un kājām. Savieno punktus, lai izveidotu vienkāršu zīmējumu.

6 - 7 gadi

- Dinamiskais trīspirkstu satvēriens.
- Tiek izmantoti tikai trīs pirksti satvēriena veidošanā.
- Zīmēšanas kustība iet no pirkstiem.
- Šis ir ideāls satvēriens efektīvai un akurātai rakstāmrīka izmantošanai.
- Zīmē māju, figūras, ciparus, burtus, krāso.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA: *Selin, Ann-Sofie Pencil grip : a descriptive model and four empirical studies . Åbo Akademi University Press, 2003. *Carrie Lippincott: Fine Motor Activities For Preschoolers, 2004.

Bērnu klīniskā
universitātes
slimnīca

Nepareizs satvēriens

Pievērsiet uzmanību satvērienam!

NEPAREIZS SATVĒRIENS:

**VECĀKI!
VAI JŪSU BĒRNI
PAREIZI TUR ZĪMULI?**

**Nepareizs zīmūļa satvēriens
var izraisīt**

- mugurkaula deformāciju - galvassāpes
- vispārēju nogurumu
- pirkstu deformāciju

Nepareizs lenķis 25°

Nepareiza ķermeņa poza

Digitālie krājumi bērniem
www.dzene.com

www.dzene.com

Ieteikumi pareiza satvēriena pilnveidošanai

- izmēģināt gumijas uzliku, bumbiņu, gumiju;
- darboties ar pinceti, knaģiem, plastilīnu u.c.;
- vīt, pīt, siet;
- pavērot, vai bērnam ir ērti sēdēt pie galda, vai tas ir atbilstošs bērna augumam;
- izvēlēties bērnam atbilstošu rakstāmo – diametrā labāk mazāku un **trīsstūrveida**, lai vieglāk satvert. Parasti rakstāmie ir 14-16 cm gari, bet mazākam bērnam var piedāvāt nedaudz īsāku zīmuli, jo roka ir mazāka un nav tik trenēta kā pieaugušajam. Labāk izvēlēties mīkstu zīmuli (uz zīmuļa apzīmē ar **B** burtu, var mēģināt arī vidēji cietu – **HB**), no pildspalvām var izvēlēties 0,5mm lodīšu pildspalvas.
- lapu novietot nevis taisni priekšā, bet nedaudz ieslīpi, kā novietotu sev, lai ērti rakstīt;
- pēc zīmēšanas vai rakstīšanas var pamasēt rociņas, izvingrināt pirkstus, kā arī, protams, ikdienā trenēt roku muskulatūru ar dažādiem darbiņiem, kā piemēram, darbošanos ar plastilīnu, griešanu ar šķērēm, zīmēšanu ar pirkstiem.

Vides fakti

- Vide būtiski ietekmē runas un valodas attīstību.
- Ja bērns aug vidē, kurā bagātīgi tiek lietota valoda, kurā bērns dzird daudzveidīgu vārdu krājumu, kur tiek lasītas grāmatas, kur ir interaktīvas sarunas, valodas attīstība tiek sekmēta.
- Un otrādi, stimulācijas trūkums vai nepietiekama mijiedarbība var kavēt valodas attīstību.

PALDIES PAR UZMANĪBU!